

L'estel

N.º 21 ABRIL - MAIG - JUNY 1998

**CENTRE
EXCURSIONISTA
DE
CASTELLÓ**

Foto: JOSE DAVILA

Foto: JOSE DAVILA

**PER UN
MATARRANYA VIU.
NOVEMBRE 97
BESEIT**

Foto: JOSE DAVILA

Foto: JOSE DAVILA

- **Portada:** Secció dels Patufets i Patufetes al Castell de Montornés
- **Foto:** Xavier Tormo.
- *Les opinions dels autors no han de coincidir necessàriament amb les del Consell de Redacció.*

L'ESTEL - N.º 21 - 1998

EDITA: C. E. C. Centre Excursionista de Castelló.
ADREÇA: C/ Isabel Ferrer, 60 - Tel. 23 44 90 - Castelló.
DIPÒSIT LEGAL: CS-77-1993.
EQUIP DE REDACCIÓ: Enric Forcada, Dolors Usó, Anna Bueso, Joan Carles Figàs, Isidre Boné, Toni Calduch.
COORDINACIÓ: Rosa Garcia.
IMPRESSIÓ I MAQUETACIÓ: Impremta La Gavina.

— *Aquesta revista està confeccionada amb paper reciclat 100 x 100.*

ÍNDEX

	<u>Pàgines</u>
Editorial	1
Un dia de Marxa: <i>Camí de Vistabella al Puerto</i>	2
Personatges Estel-lars:	
<i>En Lluís solé; Semblança d'un guia</i>	5
Pedraforca, Parc Natural del Cadí	6
Retalls Etnogràfics	8
Relacions amb altres entitats	9
Avui parla: <i>El sender de la "forma plena"</i> (<i>una pujada a peu, entre el cel... i l'infern</i>)	10
Activitats previstes	14
Patufets i Patufetes	15
Programa d'activitats: <i>2.º trimestre 1998</i>	16
Reculls de premsa	19
Racó literari:	
<i>Bernat Artola als pelegrins de Les Useres</i>	20

EDITORIAL

El cap de setmana del 6, 7, 8 de desembre Arnes estava blanc, molt blanc, tota la comarca de la Terra Alta estava coberta de neu.

Allà hi havia un grup de membres del Centre que participaven en *l'Aplec de Centres Escursionistes dels Països Catalans*,

Però no va ser una simple participació: van tornar eufòrics; a banda d'omplir les seues agendes amb el telèfon i les adreces de tots els amics i amigues que van fer, van tornar amb ganes de portar l'aplec a les nostres comarques.

Ja s'han posat a treballar; és molt possible que ja us ho hagen dit: "el cap de setmana del 9, 10, 11, 12 d'octubre podreu col·laborar en..."; i és que el projecte es ambiciós i, donades les coordenades dels centres participants (tots els de parla catalana), caldrà comptar amb molt de suport i participació.

L'aplec es celebra cada any en una comarca: el primer, l'any 77, es va fer a Fredes, però des d'aquesta data que no ha vingut a Castelló.

Les activitats de què consta l'aplec són molt diverses. Itineraris de muntanya seleccionats per la seua representativitat, excursions culturals per descobrir la riquesa del patrimoni local i comarcal, activitats divulgatives, conferències, exposicions, passis d'audio-visuals, museus, etc... sense oblidar les activitats lúdiques: cercavila, balls, música, animació... tot per fer un aplec participatiu on la convivència del món excursionista és una *fiesta major*: on val allò de que quants més siguen més riuen!

ROSA GARCIA

Febrer 98

BANCAIXA

.....
Castelló - Caixa d'Estalvis de València, Castelló i Alacant

UN DIA DE MARXA

Per Enric Roncero
Centre Excursionista de València

CAMÍ DE VISTABELLA AL PUERTO

H O R A R I

TEMPS

00.00'

Vistabella. Eixida del poble pel camí del cementeri.

00.03'

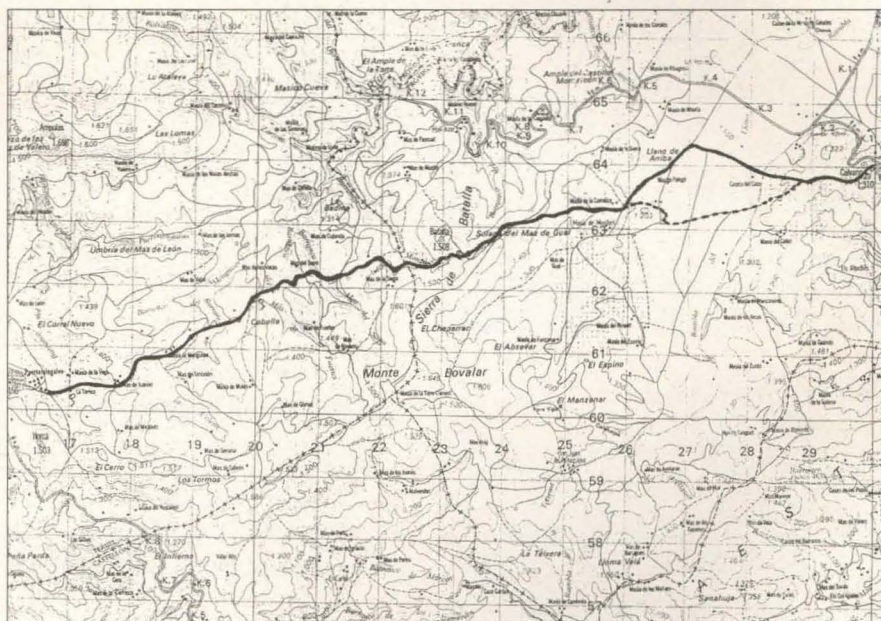
Cementeri de Vistabella. A partir del cementeri segueix el camí ben traçat, amb ample de pista, vorejant el tossal del Calvari.

00.08'

A la vora d'una antiga pedrera, ix per l'esquerra, en pujada, a passar el collet, el camí del mas del Collet i Sant Joan. El camí del Puerto, en canvi, no ha de passar el coll i segueix per la vessant a la vista del poble. El camí vell segueix per la vora d'un mur de pedra i, uns metres més amunt, la pista l'imita.

00.11'

Arribats a un nou collet, el camí el traspon, davallant per la vall que s'obri al davant, deixant el camí que, per un assagador, segueix pujant un tros camí del mas de l'Alforí. El camí del Puerto segueix també un assagador que, poc

després comença a allunyar-se del fons de la vall, tota abancalada, i s'endinsa en un bosquet de pins, carrasques i aurons, amb un sotabosc riquíssim d'anèmones hepàtiques que, a principis de la primavera, oferixen una bella floració ben a prop del poble.

00.17'

A l'esquerra ix el camí del mas de Monfort i el mas de Gual. És aquest el ver camí del Puerto, que no emprarem ací pel fet de que travessa el pla per una pista polsegosa i un tant transitada. Seguint dreturers anem a seguir, a canvi, un tros del camí del *mas de Boiro*, fins travessar el pla, que ja es veu alguns moments entre els arbres. A la dreta hi ha el tossal de l'Alforí, amb el seu mas a prop del pla.

00.25'

El camí creua la carretera a Sant Joan i segueix dreturer, fet ara pista, envers

el *mas del Boiro*.

00.31'

Travessa de la rambla del pla

00.36'

A l'esquerra ix un camí que recorre el pla cap al sud, envers Penyagolosa.

00.40'

Cruïlla només passar per sota la línia d'alta tensió. A la dreta hi ha unes cases. Per una traça que enfronta segueix el camí del *mas del Boiro*. Es pren camí a l'esquerra.

00.44'

Bifurcació de pistes. La de l'esquerra duu al *mas de Pelegrí*, aïllat enmig del pla, i al *mas del Carrascar*, que es veu al peu de la seua lloma. Es pren, en canvi, el camí de la dreta, que puja lleument adreçant-se a un collet al peu del *mas de la Corralissa*.

00.47'

El camí es bifurca. El més marcat, a

la dreta, gira cap a ponent. Es pren, però, de l'esquerra, que segueix pujant cap al mas de la Corralissa.

00.49'

A poc a poc, la pista es va desdubtant, adreçant-se sempre cap a la Corralissa. Per darrere del mas es veu clarament com el pas munta entre el carrascar.

00.57'

Al peu del mas de la Corralissa, a un replanell de la carena, hi ha una gran replaçà on conflueixen diversos assagadors. Enfront, un d'ells va cap al mas de Montfort. Un altre davalla cap al Pla i un altre més envolta la lloma cap al mas del Carrascar. A la lloma d'enfront, just davant de Penyagolosa, es pot albirar un assagador immens, tancant la vall on és el Mançanar. A l'esquena, el Pla de Vistabella en tota la seua esplendor.

01.00'

El camí, mentre puja per l'assagador, deixa a la dreta el mas de la Corralissa.

01.11'

Nova replaçà d'assagadors. El de l'esquerra davalla al mas de Gual i el que segueix dreturer s'enfila cap a la serra de la Batalla.

01.12'

Una portera a la tanca de l'esquerra de l'assagador –de vegades hi ha un fil d'aramdóna pas al camí del Puerto, pel mig de l'angle que fan els dos assagadors esmentats. Comença travessant un bosquet de pins, enfilant-se després per la vessant, guanyant altura per la solana del mas de Gual, amb bona vista sobre Penyagolosa, la torre de la Bertrana i la vall on està el mas del Mançanar.

01.25'

Només travessar una nova portera, s'abasta la carena de la serra de la Batalla, entre el Pla de Vistabella i el barranc de l'Assor, per on transiten un assagador i una pista. El camí travessa la pista, que ací fa un revolt, i aboca a ella un instant més tard, passant a la vessant del barranc de l'Assor.

01.33'

Poc abans que la pista remate una costera, ix a la dreta una senda que circula en paral·lel a la pista durant uns

minuts. Es reprén ací el camí del Puerto, que planeja travessant un deleitós bosquet de pi roig, adreçant-se cap a un coll que uneix l'eix de la serra i l'arrodonit tossal de la Batalla. Des d'abans d'abastar el coll, ja es veu el Puerto, lluny, amb el seu casalici dominat per l'església.

01.42'

El coll es troba entre les capçaleres dels barrancs de l'Assor –a tramuntana– i el de Montsó (a migjorn). Ací, una pista s'enfila lloma amunt. El camí del Puerto, però, gira cap a l'esquerra, per un entrador de pista que tot seguit s'acaba, entre dos pins, i davalla per la solana del barranc de Montsó. Enfront hi ha l'ombria de la serra, coberta de boscos de pi roig.

01.44'

La dreuera que baixa del coll reprén

Al fons Puertomingalvo

Foto: Anna Bueso

la plataforma del camí vell, ampla i ben traçada.

01.48'

Amb la plataforma molt erosionada, una dreuera davalla al fons del barranc, fins trobar una antiga pista. A l'esquerra, un fondal amb xops marca un ullal on naix l'aigua, una de les fonts del barranc de Montsó. Hi ha una antiga font i unes basses, al capdamunt d'un prat o mullera ben xop.

01.50'

Una pista ix a la dreta, el camí canvia de marge i segueix vora barranc, un caramull de xops, mulleres i ullals, un altra de les fonts del barranc. Per l'esquerra, una senda prou transitada remunta cap al mas de la Sierra.

01.54'

Ampla revolta al camí al fons del

barranc. Es pren camí a l'esquerra, deixant el fons del barranc i planejant per un bellíssim bosc de pi roig.

01.56'

Unes fites assenyalen el límit entre el País Valencià i l'Aragó, poc abans de creuar el fondal d'un barranquí tributari del de Montsó. Fins ací, pel costat aragonés, arriba una pista traçada per damunt del mateix camí que, amb una costera espantosa, guanya altura sobre el barranc de Montsó, a l'altre costat del qual es veu el mas de Montsó.

02.30'

La pista deixa de muntar i abasta un ample coll boscos. Ací cal buscar, a la dreta, just al punt més baix del coll, el camí del Puerto, que avança perdent altura per un bosc de pinastre i pi roig amb sotabosc de bruguera i, més avall, de falgueres.

Al cap d'uns minuts, el camí travessa un fondal, humit i ric en vegetació, poc abans d'eixir a un terreny deforestat. Per l'esquerra arriba una pista que la senda, quasi imperceptible, comença a vorejar per a acabar creuant-la. Un cop creuada, el camí es troba pràcticament perdut. Cal seguir en direcció cap a ponent fins trobar una nova pista, a prop d'una portera de fil d'aram electricada –uns metres més amunt es pot percebre la bateria del

“guarda-vaques”–. Cal obrir i tancar amb cura la portera i davallar per la pista –la plataforma del camí, totalment perdut, es troba a la dreta– fins arribar a la vora del barranc del Mas del Sapo.

02.16'

Ací, per una pista, es baixa 20 mts. i es creua després del barranc. El camí vell munta per l'altra riba, amb restes de l'antic empedrat.

02.20'

Després de trobar una pista, el camí abasta una cruïlla. El camí segueix dreturer, deixant a la dreta el Mas del Sapo. Una pista ha estat traçada sobre el camí, i cal seguir-la.

02.30'

Barranc del Mas de Fuertes. Ex deixa la pista i es creua el barranc, prenent direcció SO. En eixa direcció munta

un mur de pedra. El camí vell anava pel costat esquerre del mur, separat per un barranquís. Ara, més val travessar un trenc al mur i seguir pel costat dret del mur, per un planell entre pins, fins abocar a un ample prat costerut.

02.33'

Font del *Mas de las Vacas*. A la dreta, ix la pista al *Mas de las Vacas*. Es segueix dreturer, pel fons del barranc.

02.41'

Una portera dóna pas a un coll on hi ha un antic corral. El camí vell, totalment embosquinat segueix per la dreta, pel costat del corral. Convé, doncs, baixar per la pista i, quan aquesta travessa un prat, deixar-la i descendir pel prat -molt més agradós- fins arribar a prop del barranc de la Calera, remuntant-lo fins la resclosa per on passa la pista.

02.48'

Barranc de la Calera. Es creua el barranc. Per l'altre costat, aigües amunt, segueix el camí vell, molt embosquinat durant els primers metres, ja que el seu traçat anava per l'aiguamoll que la resclosa va formar. El camí segueix uns metres més avall de la traça de bestiar que s'endinsa en la pinada, pujant molt a poc a poc sense allunyar-se del barranc.

02.51'

Una pista travessa el camí, que es reprén uns metres més endavant, en la mateixa direcció.

02.58'

Un camí, a la dreta, munta cap al *mas de Menguiser*. Ací, el camí manté el traçat i l'orientació, però cal travessar una tanca de fil d'aram per a seguir-lo. A l'esquerra, a l'altre costat del barranc, el *mas del Umbrión* i, més alt, el *mas de Molés*.

03.05'

Gamellons d'una antiga font.

03.08'

Confluència amb el camí que ve del *Menguiser*, a partir d'ací d'amplada generosa fins al poble.

03.20'

Després de muntar del pinar bellament empedrat, el camí conflueix amb el que ve de Sant Joan vora el *mas de Juanao*. El coll dóna pas a la vega del Puerto, que es veu enfront, encimbellat al seu tossal. El descens a la vega es fa per un assagador atapeït de prats, per on caminar és un plaer.

03.30'

Després de passar per la vora d'un peiró, s'arriba a la plana on està la Torri-

ca i la seua font. La font, d'aigües fresques i abundoses, convida a un descans abans d'encetar la pujada cap al poble. El camí segueix pel fons d'una rambla per on baixen els líquids pudents d'una granja de porcs.

03.45'

Després de passar per la vora d'un mas, el camí comença a pujar, primorosament engronat, cap al Puerto.

VARIANT DEL CAMÍ REAL, PEL MAS DEL CARRASCAR

H O R A R I

TEMPS

00.17'

Es deixa el camí que, dreturer, s'enfila cap al *mas del Boiro*. Per l'esquerra, el camí es troba una miqueta transitat, per caminants i cavalleries, endinsant-se en un bosquet de pi roig, amb ginebres i carrasques. Dos minuts més tard, el camí s'obri al Pla de Vistabella, amb els camps sempre canviants, llaurats o en guaret, erms o amb les espigues verdejants, segons l'estació.

El camí travessa un rodal de bancals abans de davallar, entre erms i pastures, cap al pla, amb amples vistes sobre el pla de Dalt i Penyalgosa.

Detall de Puertomiigalvo

Foto: Toni Calduch

00.27'

Es travessa el camí asfaltat a Sant Joan i es segueix per una pista traçada sobre el camí vell.

00.35'

La pista travessa la rambla del Pla. Per l'altra riba, un camí s'adreça cap al *mas del Carrascar*.

00.38'

Caseta a ran de camí.

00.40'

Cruïlla amb un altre camí menys transitat, que recorre tot el pla.

00.41'

Entre dos màrgens de bancal es reprén, a la dreta de la pista, el camí del Puerto, adreçant-se cap a un tossalet cobert pel carrascar.

00.42'

Una vella carrasca, aïllada al bell mig del pla, queda a la dreta, allà on s'acaba un camp i comença un erm. Més a la dreta es veu el *mas del Carrascar*, el de Pelegrí i el del Boiro.

00.45'

Arribats al peu del carrascar, cal voltar-ho per la dreta, per l'ombria. Poc després, el camí passa per sota de tres belles carrasques, a un autèntic racó de món. Hi ha una bassa a la dreta del camí.

00.48'

Mas del Carrascar, amb cisterna i una parra enfilant-se per la façana de migjorn. El camí segueix uns metres per damunt del mas, seguint cap a ponent un assagador, de primer ample i, poc després, més estret. Quan comença a estretir-se hi ha una servera monumental a la dreta del marge.

00.51'

L'assagador s'eixampla i el camí, pel bell mig, munta per a passar per sota de l'angle esquerre de la tanca de l'assagador, girant després cap a migjorn.

00.55'

Quan es passa el caire, al peu del *mas de la Corralissa*, ens trobem al peu d'una replaça on es creuen diversos assagadors. Enfront, un d'ells davalla cap al pla. A l'esquerra, un altre de ben estret s'enfila per la solana del tossalet del *mas del Carrascar*.

00.56'

Un poc més amunt, per la dreta puja el que segueix l'itinerari assenyalat com a camí del Puerto al minut 57. Per l'esquerra, un altre planeja cap al *mas de Montfort* i, dreturer, un altre munta cap al Puerto.

PERSONATGES ESTEL·LARS

AVUI: EN LLUÍS SOLÉ SEMBLANÇA D'UN GUIA

Estàvem fent la travessa pel GR II, quant Helena Solé ens va dir "mon pare ens podria preparar una marxa pel Cadí-Moixeró...".

Ens va semblar molt bé, i, dit i fet, el 9 d'octubre l'autobús ens deixava a Urús (La Cerdanya) on Lluís, que seria el nostre guia, ens estava esperant.

El grup va fer pinya de seguida al seu costat. Estàvem encantats de comptar amb una persona que es coneixia el paratge, que ens feia tota mena d'explicacions, i a més a més vivia la muntanya, i això ens ho transmetia.

Però més que encantats, admirats i envejosos ens van quedar quan ens van assabentar de la seua edat: 79 anys. La seua forma física era magnífica: feia el que volia per estar pendent del grup, igual anava davant que darrere, pujava o baixava...

Jo, que sols coincidí amb ell a les baixades, vaig tenir ocasió que xerrar i comprovar que és una persona oberta, alegre, activa, fins i tot vam acabar cantant,

*"Quina cançó cantarem
que tots la coneguem?
La dels contrabandistes..."*
(Te'n recordes, Lluís?)

La travessa té molts desnivells, moltes hores de marxa; ja als refugis, la son i el cansament no em van deixar pren-

Foto: Anna Bueso

dre notes del que xerràvem. Perquè, de complicitat amb Anna Bueso, ja vam acordar de posar-lo als nostres perso-

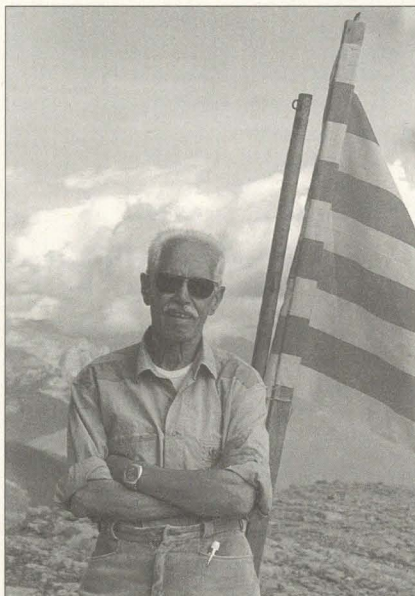

Foto: Anna Bueso

natjes estel·lars; de fet, ella sí que li ha fet les fotos.

De tota manera a l'autobús vaig tornar-ho a intentar, però també em va eixir malament, ja que Lluís baixava abans perquè viu a Barcelona.

Fent memòria, puc contar que em va dir que no recorda cap dia de la seua vida en què no haja fet esport. Que ha practicat tota mena d'esports. Que va aprendre a nedar abans que a caminar.

Ja en l'any 36 va estar seleccionat per a les Olimpíades...

Es membre del Centre Excursionista de Catalunya.

Una curiositat: sempre es pren la llent amb 5 ó 6 sobrets de sucre.

Més i més detalls que ens defineixen en Lluís com un home molt vital, que sempre té marxa...

Lluís, endavant amb aquesta joventut!

ROSA GARCÍA

**corre
corre**®

Calcem l'esport

C/ Campoamor, 5 - Tel. 23 16 20
12001 CASTELLÓ

— ESPECIALISTES EN CALCER ESPORTIU
I PRENDES ESPORTIVES.

— BÀSQUET, SENDERISME, «RUNNING»,
ETC.

— PREUS ESPECIALS ALS SOCIS DEL
C. E. C. EN SABATILLES I BOTES
DE SENDERISME.

PEDRAFORCA PARC NATURAL DEL CADÍ

L'excursió al Parc Natural de Moixeró ja va començar bé des d'un principi. Vam eixir a les 9 hores del matí, un horari inusual en el Centre. En la primera parada ja ens vam assabentar que estàvem a Catalunya; un bombó s'ha de demanar un tallat de llet condensada, si no et trauen un gelat. Dinats i amb molt bon humor, gràcies també als acudits de Cristobal Saborit, vàrem arribar a Urús a les 15 h. Elena Solé, l'organitzadora d'aquesta interessantíssima marxa, va pensar que abans d'arribar al refugi, havíem d'estirar les cames, així que vam donar una volta pel poble; el noranta per cent de les cases són de segona residència, del que deduïm la transformació econòmica que està tenint la Cerdanya, dominant clarament el sector terciari sobre la resta. I ens va presentar son pare, Lluís, el nostre guia; 79 anys, una salut de ferro i una preparació física envejable. Donem una volta per les rodalies i cap a la Molina, per allotjar-nos al Xalet del C.E. de Catalunya, un edifici de dos naus perpendiculars, que es va construir el 1926. L'interior està totalment folrat de fusta, així com les mansardes on ens vam instal·lar. Joanvi, el nostre assessor en arquitectura muntanyenca, ens va explicar que l'arquitecte Josep Danés ho va projectar respectant l'estil pirinenc de la zona, mentre que el de l'hotel Adsera que està al mateix carrer, seria austriac, més concretament tirolés tardà, degut a les

Refugi de La Molina, C.E. Catalunya

Foto: Anna Bueso

formes de les mansardes, el treball de la fusta i el color emprat: verd i groc. Entre els dos hotels es troba una xicoteta ermita amb un estil romànic molt aconseguit. Caminem un poc pels voltants del xalet i Na Rosa García ens comunica la frase del dia, una xicoteta llavor que ha de germinar: "Pensa la vida i viu el pensament".

Al dia següent (10-X-97), comencem la nostra marxa. Ens fem tres pistes d'ski, però sense neu, d'aquestes catalogades de color negre. A les vuit hem partit de Coma Oriola (2.000 m.) i arribem a les 9 h. 10' al Refugi niu de l'Aliga (2.536 m.). Sense comentaris. Passem pel Coll de Jou a les 11 h. i comencem una forta baixada coberta de fragmentacions de pedres. Creuant el bosc arribem a les Penyes Altes, el punt

on es junten Barcelona, Girona i Lleida; en aquest punt s'apodera de nosaltres una gran exultació acompanyada per la tonada de "Picollíssima serenata", on ens podem aturar. Elena, inspirada per aquest frenesí ens participa la dita de la jornada: "No sé si tallar-me les venes o deixar-me-les créixer".

Arribem al peu del Moixeró; un enorme espai de vessants de gespa, blau cel i blancs núvols, ens envolta. Aquí és on dinarem i farem la migdiada en companyia de vaques i cavalls. Sobre les 17 h. 30' ja estem al refugi de Sant Jordi (1.640 m.), just devora la font del Faig; l'entrada està plena de sal per les vaques, per tant també està plena de femta; s'alça una petita vall envoltada de declivis de fort pendent, coberts per una vegetació molt variada. D'allà dalt baixará el guar-

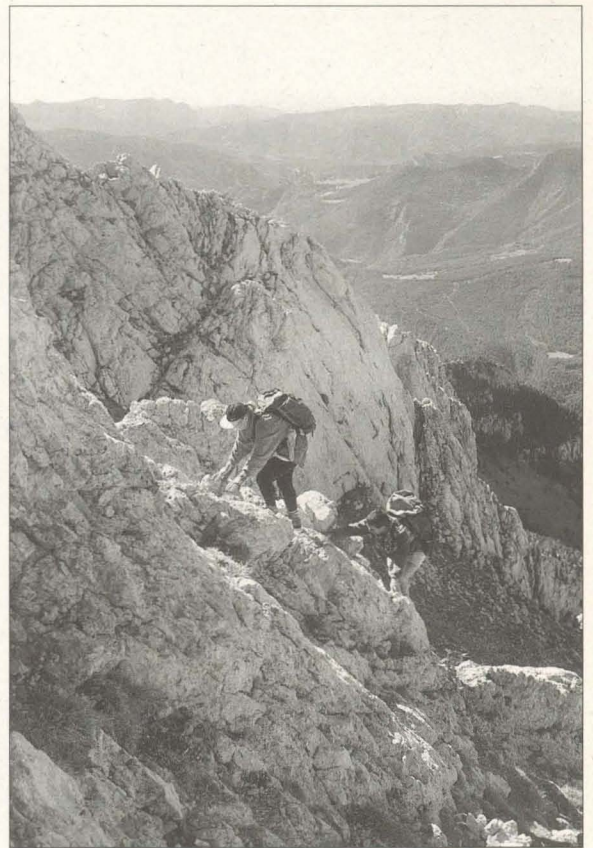

da Antoni Bosques, que ens donarà de sopar (fideus, llonganices amb amanida, mandarines "pillín" i vi) a més de molta conversa: són vint anys d'experiència.

A l'igual que el primer dia, avui comencem amb una forta pujada, seguim entre pins rojos, negres, moixeres... i ens distraiem acariciant uns quants cavalls i potrets. Més enllà tindrem una preciosa vista de la comarca del Berguedà i el poble de Bagà. Després de passar per una esplanada batejada com el Pas del Bou (2.170 m.), fem una forta i àrida ascensió i arribem al coll Tancalaporta, on el vent es fort i fresc; el camí continua pel sud d'Els Terrers; el camí és relliscós degut a que tota la vessant està coberta de xicotetes fragmentacions; ens aturem a la Font Tordera aprop del Comabona (2530 m.). A partir de la Serra de Pedragrosa el paisatge es torna a enriquir de vegetació i es veu continuament la cara nord del Pedraforca; fins al Coll de les Bassotes s'allarga la baixada; ens envolta el verd i el blau tacat de blanc. Des d'aquí ja comencem a reconèixer les agulles del Gat, una fita coneguda del Pedraforca, aquest enorme cos que, com que és aïllat a la vall del Saldes, encara impressiona més. Pascual Fuster ens fa sabedors de la frase del dia: "*Tanque els ulls, som l'esperit, obro els ulls som el cos*". Al refugi d'Estassen arribarem per un camí ample, fregant l'enorme façana Nord del Pedraforca, esquitxada per alguns fils d'aigua.

El tercer dia el dediquem totalment per recórrer el llom del Pedraforca, el camí està molt concorregut; ràpidament guanyem altura i a mesura que ens apropem

a la Collada del Verde, on tots aprofiten per esmorzar, també augmenta el nostre respecte per aquesta muntanya. Comencem a pujar per l'Oest per una escletxa atapeïda de muntanyers; fins arribar als cims, continuament anirem escalant les diferents parets, que si bé al principi semblaven dificultoses, acaben essent una experiència embogidora per l'activitat mateixa d'anar cercant vies que et permeten pujar agafat a una muntanya consentidora, que et premia amb una vista magnífica de totes les terres que l'envolten. Jugar, en definitiva amb una massa calcària dislocada per la tectònia com per l'erosió provocada en els diferents materials que la formen; la canal del Riambau, entre les parets del Calderer i el cim del Pollegó Superior, és un exemple del que diem. Ens movem sobre l'esquena d'una ona petrificada que es fa vormal al miocè, com el Cadí, l'Ensija, el Verd, la Busa... Descansem al Pic Superior: la vista, gràcies al dia que ens acompanya, és extensa. A continuació, l'Enforcadura on comença la llarguíssima Tartera de Saldes, uns dos Km. relliscant i botant per aquest rierol de pedretes, còdols i cairells. Agafem un camí estret i ombrívol i arribem al refugi Lluís Estassen. la dita del dia ens la diu J. Salvat-

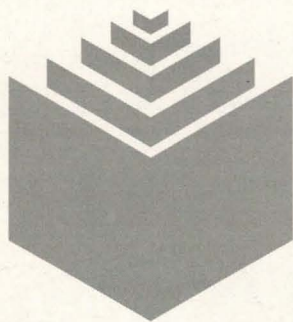
Pujant al Pollegó Superior del Pedraforca (2.485 m.)

Foto: Anna Bueso

Pápassait: L'alta banda de la serra // té un encís que no he dit mai //—per la joia que m'espera cada pi em dóna la mà.

El nostre guia Lluís Solé ens ha fet una demostració de força i elasticitat al Pedraforca, ens ha conduït magníficament al llarg de tres dies per aquests indrets i a contribuït, amb el seu caràcter, al gran ambient de germanor de què ha fruit el grup. En nom de tots, amb el desig compartit de que ens duga per altres paratges, el nostre agraïment.

ISIDRE BONÉ i GUILLÉN

faristol

LLIBRES

*Per a la nostra terra,
llibres en la nostra llengua*

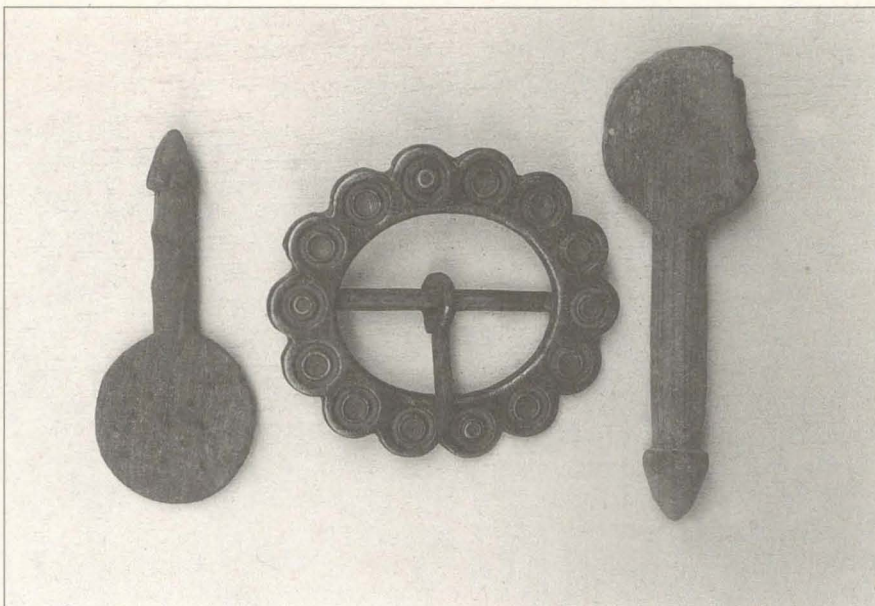
Plaça Cardona Vives, 5 - Tel. i Fax (964) 23 96 14 - 12001 CASTELLÓ

RETALLS ETNOGRÀFICS

Qui conèix el medi és qui viu sobre i d'ell; és qui vertaderament sap topònims, contalles, noms d'arbres i bestioles, lèxic del seu treball, etc., i cal escoltar-los i acudir a ells a buscar informació, sempre que cal.

Una mostra. Fa anys, en un recorregut de prospecció, vaig arribar a un mas, ara deshabitat, on vaig saludar els masovers. Com que faltava la xica, vaig dir: *G. és a pasturar?* Ràpidament el cap de família aclarí: *Pasturar, pasturen les ovelles; ella guarda.* I així vaig aprendre un poc més del seu lèxic, més correcte i precís que el que jo utilitzava.

Seguim amb assumptes de ramaderia. L'amic Agustí, del mas de Montoliu (Xodos), treballà de pastor en la seua joventut i d'ell vaig conèixer un poc coses com els camins per anar a extremer, quan es feia, etc. (1972). Extremer és baixar a hivernar els ramats a les terres costeres. Els bestiaris de la Cambreta (Vistabella), on ell nasqué i es crià, anaven a la Serra d'Irta i/o a la Mola de Fanzara. Quan anaven a Irta baixaven a Tots Sants, en quatre dies per ser el dia més curt, i pujaven a la Santa Creu, en tres dies per ser el dia llarg. El camí quan anava a la Mola, que també feien bestiaris d'Aragó, era com segueix: Font de la Cambreta, mas de Montoliu, Lloma Saltadora, Casa Sellarda, mas

Sivella i travetes de collar

Cremat, font de la Pinilla, mas del Mato, Cabeço Roig i Loma de los Cuernos, als Collados. Estaven uns 6 mesos fora, de novembre a abril, i alguns encara estaven el mes de maig.

Allà pel 1920 a Irta els pastors de Mosquerola tancaven al Corral del Tossalet, prop d'Alcocebre, mentre per la zona de la cova del Garrofer tancava els bestiaris el "Roig de Cucala"; tenien cura d'ells un matrimoni amb un fill i una filla fadrins. El pare i el fill s'encarregaven dels mascles, i la mare i la filla de les femelles i les cries. Eren 500 mascles i 300 femelles de cabriu, i les cries. Quan el "Roig" anava a veure les seues pertinençies ho feia a cavall i portava boina vermella amb una borla que penjava, ja que era carliste.

Un dels productes del ramat oví és la llana i al temps de l'esquilat anaven de mas a mas les colles d'esquiladors, amb els seus útils a l'esquena. En un bainot de cuir portaven tres estisores i penjats d'una corretja l'aspró i l'afiladora (Mas de Vicent, Adzeneta); entre aspró i afiladora anava el "sombbrero", que era un tros de feltre d'un capell vell, que els separava i protegia en el transport. Amb l'aspró es feia un primer esmolat de les estisores, i després es repassaven els fils amb l'afiladora, de gra més fi. Tot anava unit al bainot i en el camí de mas a mas es duïen al muscle de l'esquilador, el bainot al davant, amb les estisores, i la resta, aspró, "sombbrero" i afiladora, a l'espatlla.

JOSEP LLUÍS VICIANO AGRAMUNT

OPTICA MAYOR

• Més de 140 establiments a tota Espanya •

C/ Major, 16 - CASTELLÓ

• Tel. 23 53 12

PREUS
ESPECIALS
ALS SOCIS DEL
C.E.C.

RELACIONS AMB ALTRES ENTITATS

Som la colla Amics del Monlleó, una associació que ha nascut de les inquietuds d'un grup de gent d'Atzeneta del Maestrat, amb ganes de treballar per la nostra terra.

Els objectius fonamentals de la colla són la defensa i la protecció del medi ambient, i el desenvolupament i la conservació de les zones rurals i les seues tradicions, mitjançant la promoció d'activitats adequades. L'àmbit d'actuació comprén totes les comarques de Castelló, particularment el massís de Penya-golosa i els termes municipals confrontats amb el riu Monlleó (Xodos, Vistabella, Benafigos, Culla, Benassal, Atzeneta). Amb tot això es pretén que l'associació siga una eina de dinamització dels pobles alhora que una canalització de l'interès per la natura.

Els estatuts de la colla van ser aprovats l'estiu de 1997 i, a la tardor, vam començar les reunions informatives, les quals van acabar amb l'elecció d'una junta directiva. A finals de desembre ja érem vint-i-set amics del Monlleó.

Malgrat que els inicis d'una associació són difícils, hem començat a col·laborar amb l'ajuntament de Benafigos, amb la finalitat de senyalitzar camins antics. Esperem que la resta de corporacions municipals es decideixen a donar-nos la mateixa oportunitat. Hem enviat un escrit a l'ajuntament d'Atzeneta per tal que, en l'actual fase de reforma de l'enllumenat públic, substituïssa la famosa "farola" que dona la benvinguda al poble per un arbre ben bonic.

Som conscients que hi ha un gran treball per fer, com ara la catalogació d'arbres d'interés, la neteja de fonts desaparegudes, l'estudi de masos, etc. Tampoc no pretenem semblar ambiciosos, però creiem que, amb ganes i sense fixar-nos cap termini, podem assolir aquests objectius.

Una part remarcable de les activitats de la colla són les marxes (a peu). De moment n'hem realitzades dues, d'uns vint quilòmetres cadascuna. Cal clarir

L'equip d'amics del Monlleó a la mitja part de l'excursió per a veure les cabres munteses

Dues d'aquestes cabres. Les veieu?

que la participació està oberta a tothom. La primera marxa, de recorregut relativament pla i de dificultat lleu, va tenir el següent itinerari: Atzeneta - el Castell - les Torrocelles - Mas de Timó - l'Ullal - el Magranar - Atzeneta. Les quinze persones que encetàrem les activitats de la colla vam gaudir d'un bon matí, la qual cosa ens va animar a continuar fent eixides. La segona tingué un recorregut més exigent (de dificultat mitjana-forta, almenys per a alguns): coll del Vidre - barranc del Mas de Clèrig - riu Monlleó - l'Ortisella - Benafigos; però es va veure compensada pel paisatge i per l'ocasió d'observar més de quaranta cabres munteses. La finalitat d'aquesta excursió era contemplar aquest

animal salvatge en el seu medi natural, la qual cosa a Castelló sols es pot fer al riu Monlleó i a la Tinença de Benifassar. El fred i les característiques del recorregut van ser la causa que una part de la colla es quedàs a casa.

Ja per a acomiadar-nos volem donar les gràcies al Centre Excursionista de Castelló. La nostra és una associació jove, només coneguda a Atzeneta, i no per tots encara. Vosaltres ens heu deixat un espai a la vostra revista i ens heu ofert la possibilitat que ens conega molta més gent. Gràcies i a reveure!

AVUI PARLA...

El sender de la "forma plena" (Una pujada a peu, entre el cel... i l'infern)

Per Juan Escudero

1) LA DECISIÓ

Era un dia enterbolit. Plovia. Havíem pujat amb les motos a esmorzar a Les Useres, com tantes altres vegades. De sobte, els vaig veure; arribaven d'un en un, lentament i en silenci, com els pelegrins. Era una imatge surrealista, impacant. Uns amb impermeables, altres lleugers de roba, mullats fins els ossos. Impressionat per l'escena, vaig preguntar qui eren... —Són eixos senderistes pirats que van caminant a Penyagolosa— em digueren. És clar! Com no hi havia caigut? La pujada a peu en un dia, que ja era famosa entre la gent de muntanya. La pluja queia amb força a estones. Continuaven arribant i nosaltres guardàrem un respectuós silenci: allò era molt seriós. Vaig apurar el "carajillo" mentre m'enviaïa una estranya sensació, mescla de compassió, admiració i enveja... De sobte, s'ençegué una llumeneta en el meu esperit; una idea va anar prenent forma i esdevingué determinació inquebrantable: a la propera edició jo seria un d'ells.

2) LA IL-LUSIÓ

I és que, a més de "motero", jo també

Participant sota la pluja 1996

Foto: Anna Bueso

sóc senderista. Bé, almenys això pensava jo abans d'açò. Senderista de 20 quilòmetres per marxa i dia (i si són fàcils, millor que millor). Bé, un cop presa la decisió, intente convencer-me d'allò que "no és tan ferotge el lleó com el pinten". M'obsesione amb la idea i en abril comence la preparació: còmodes passejades pels voltants de Vila-real i un poc de gimnàstica. Des del primer moment no dubte que faré meu allò de Juli Cèsar: Vini, vidi, vinci... Quan trigaré a fer la pujada? deu hores? onze? I per cert, entre passejada i passejada, a cavall entre la il·lusió i l'excitació, arriba el dia abans. Un últim repàs als atiffells de la motxilla: impermeable, mitjons de recanvi, cantimplora, talc, esparadrap... sembla que hi és tot.

Divendres me'n vaig al llit d'hora i és clar, dorm malament. Supose que és l'excitació de les hores prèvies, que fa que em desperte a diversos cops. A les

quatre ja no puc soportar més la inquietud i m'aixequé. Em vestisc lentament. M'acoste a la finestra i veig una estrella que em fa l'ullet: almenys no plou. Mentre fique la cafetera cantussege allò de Serrat: "Hoy puede ser un gran día, plantéatelo así...".

3) L'EMOCIÓ

Em porten a Castelló. En arribar a la plaça... sorpresa! Hi ha més gent que no pas imaginava. L'ambient és alegre i amb molt de xivarri, com de revetlla. Es respira il·lusió i alegria sana. Açò i la frescor de la matinada acaben per despertar-me del tot i això fa que m'anime més. La cua de la inscripció es redueix. Ja són gairebé les sis. La gentada s'agrupa neguitosa, xiulant i pressionant la cinta separadora. Em crida l'atenció que molts duen sabatilles esportives en comptes de botes de muntanya... per què serà? No trigaré molt a esbrinar-ho.

"Tómbola" a S. Joan a la fi del dia

Foto: Anna Bueso

Aquest són els qui més boten, inquietos com els "mozos" als "encierros" de Sant Fermí, esperant la sortida dels bous.

L'eufòria, el xivarri, és total. La tensió va en augment... Passen uns minuts de les sis. Qui pareix l'autoritat demana silenci: una breu explicació i per fi la sortida.

El grup capdavanter, els de les sabatilles, surt literalment corrent; la resta, els altres tres-cents, ens fiquem a caminar amb pas decidit i ferm. Gaudisc del moment, realment únic. És una sensació indescriptible... Em sent tan bé interinament que s'han esvaït totes les pors i dubtes dels dies d'abans.

Ocupem l'ampla avinguda i acabem de travessar la ciutat adormida encara. Ens creuem amb alguns noctàmbuls carregats de son i altres coses. Ens miren bocabadats, sense poder entendre qui són aquella colla de bojos amb motxilla i lleugers de roba que corren, més que caminen, cap a la foscor dels horts. Quin contrast! Ells venen de "marxa" i nosaltres anem de marxa. Quin significat tan distint té en aquests moments la mateixa paraula! Els de les sabatilles ja fa estona que han desaparegut en la foscor quan el gruix del pelotó passem al costat de la tàpia de la caserna. Creuem l'autopista per una tuberia. Ja està clarejant. Tot és fàcil i agradable en aquestes hores de la matinada. Em sent senzillament feliç i conscient d'estar fent quelcom diferent, gran, bonic. Passem vora el camp de golf després de creuar la pedrera. Es parla, es fa broma, algú canta...

Espontàniament es formen grups: parles amb uns i amb altres, a estones fas camí en solitari: hi ha temps per a tot. Una i mil històries personals cobren vida en la frescor de la matinada: el maratonista de València que ha vingut per entrenar-se i fer cames; el ciclista del Grau, a qui els seus amics li feien enveja cada any i volia provar el que era açò; el muntanyer de Terol que li avellia "andar un poco"; el senderista ala-

Carme Calaforra participant l'any 1996

Foto: Anna Bueso

cantí que, com jo, volia provar si era possible caminar –i aguantar, és clar– tants quilòmetres en muntanya. En fi, cadascú amb les seues xicotetes grans històries, amb la seua motivació, amb la seua veritat. Em crida l'atenció la quantitat de gent que hi ha vingut d'altres províncies, atrets pel renom i prestigi de la prova... Déu n'hi do si se n'ha fet, de famosa, aquesta travessa amb nom de pel·lícula de contrabandistes nocturns!

Així, xarrant, xarrant, sempre amb pas lleuger i bon humor, arribem a l'ermita de Sant Vicent de Borriol. Creuem la carretera i comencem a pujar. Primer toc d'atenció. Primera dificultat seriosa. La pujada és dura. Ningú parla. En fila de u es va pujant zingzaguejant, sempre amunt. La respiració comença a ser forçada, entretallada. Se sent tossir. Tota la samarreta apegada al cos, xopa de suor. La motxilla pesa... Aguantem com puc intentant no perdre la "roda" del de davant. Finalment haig d'aturar-me un moment per agafar aire. Em passen alguns elements que em deixen clavant. Com puguen aquests tios! Per fi arribe al capdamunt. Contemple el paisatge, respire, em relaxe. El primer control es divisa a sota, molt prop ja. Menge, bec, i ràpidament de nou al camí. La vida torna a ser de color de rosa... però menys.

4) EL DOLOR

Els propers quilòmetres són fàcils: pista ampla i de baixada. El temps continua sent bó. El sol mig amagat i la

temperatura ideal per caminar. Alleugere de roba. Segon control: deu minuts de descans, motxilla al muscle... i endavant.

De nou camí fàcil. La visió de la rambla des de dalt és impressionant: pareix un immens riu blanc de grava. Un company de fatigues arriba a la meua alçada i caminem junts els següents kilòmetres, de pujada a Les Useres. Tercer control: som a la meitat del camí. Descansem una estona a l'ombra i mengem un poc. Li allargue el Reflex a l'amic de Saragossa: està molt tocat. Quan deixa entreveure la idea de l'abandonament, li fot una bronca. –Ni pensar-hi. Jo me'n vaig. Descansa un poc però t'espere a l'arribada, d'acord?

A partir de Les Useres la pujada és llarga, trencadora. El sol pega de valent a estones. Bec molta aigua. Em note les cames pesades i el genoll tocat. Un poc de Reflex. La moral, encara alta. Estic convençut de poder arribar-hi.

Com el sol continua apretant, em fique crema solar pel coll i pels braços. Faig tota la pujada en solitari. De tant en tant m'avança algú i em dóna ànims. Per fi acaba la pujada i distingisc el pou del mas de la Vall... m'anime un poc, malgrat que la pujada em castiga el genoll: més Reflex. Descansem un poc al pou. Mentre em refresque amb l'aigua de la bassa, m'autoexploro. Vejam: les cames pesades, el genoll dret grinyolat, les plantes dels peus cremant i un poc estomacades, les bufes dels peus en projecte immediat. Urgeixen solucions:

- 1) M'empolce bé de talc els peus.
- 2) Sustituïsc els mitjons de llana per d'altres de més lleugers.
- 3) Afegeixo un planter més a cada bota.

Bé, pareix que ha millorat. Quin descans!

Em pose a caminar i al cap d'una estona arriba a la meua alçada un grandàs amb passes de piconadora. Em conta, —per animar-me—, que els quaranta quilòmetres que hem fet són una broma comparats amb els vint que hi resten... ¿?... Dons, que bé! El que em faltava en aquest moment!

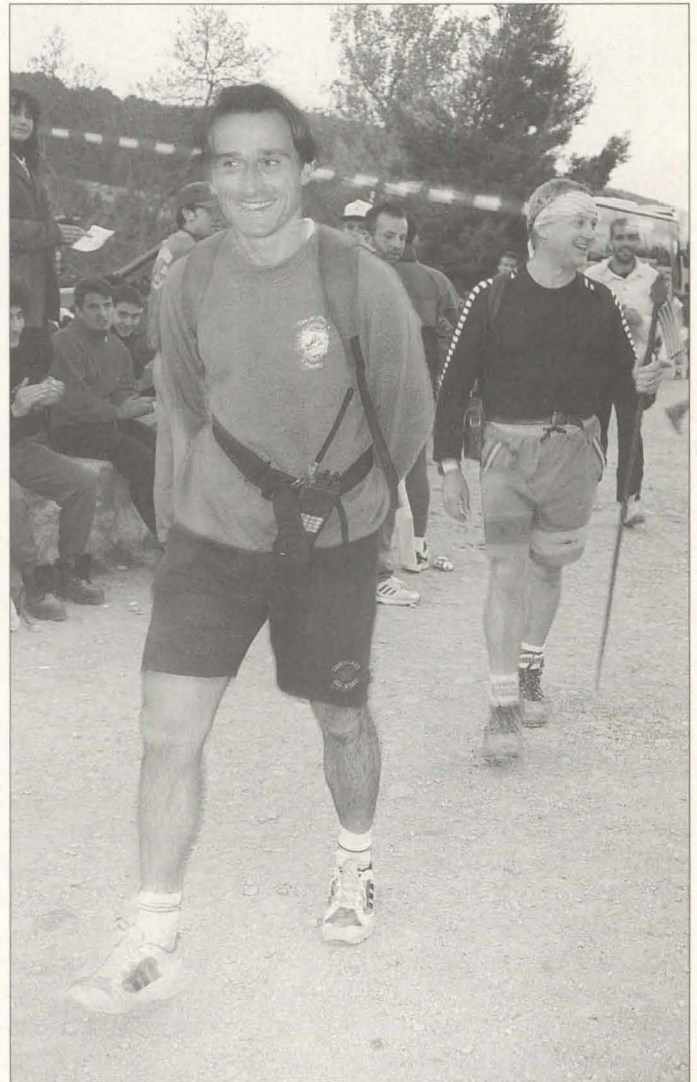
La xicoteta pujada s'acaba i enfront meu, el panorama grandios i auster de Sant Miquel. Mentre puge-baixes els últims dos quilòmetres que em separen de l'ermita em plantege la situació i reconec per primera vegada, en un rampeu de lucidesa i sinceritat, l'evidència que estic realment tocat. Amb passes curtes i la respiració entretallada, arribo al control. Mentre em menjo un entrepà de tonyina i em bec un got de vi negre, els expose la meua situació. Amb claredat m'expliquen l'única possibilitat: si vull abandonar, només em poden dur a Atzeneta. No em serveix; m'esperen a Sant Joan. Xaval... ho tens clar! Fins a Xodos no pots abandonar. Done un cop d'ull al mapa: em falten nou o deu quilòmetres. Mire el perfil de la pujada i se'm posen els pels de punta: potser és el ventet fresquet que s'ha alçat...

5) EL DESENGANY

Finalment m'aixequo, em carregue la motxilla i comence la meua particular pujada al calvari... i no és pas una metà-

fora! Tal i com vaig caminant, els problemes es van agreujant per moments: el genoll a casa passa que faig pareix que vaja a trencar-se; les plantes dels peus cremen; les bufes han acabat formant-se finalment i couen de debò. Per favor, que aguanten i no es reventen...!

El talc ja no em serveix de res i el Reflex tampoc. La prepa r a c i ó psicològica que em creia tenir... doncs tampoc! Ara només una idea m'arrossega cap endavant: arribar, com siga, a Xodos, per deixar de patir. Cada passa que done em fa veure les estrelles, i això que vaig, com qui diu, xafant ous. Com que ningú no em sent, em permet el luxe de queixar-me en veu alta. Com puc, aplegue

Arribada a Sant Joan del equip "granera" de l'organització

Foto: Anna Bueso

Carles Pittarch (1996)

Foto: Anna Bueso

al mas d'Ahicart. Em sente un altra vegada i mire la lloma Bernat. Imposible. No sóc capaç de pujar-hi. Sent ganes de plorar però no ho aconseguisc. Vaig a beure més aigua, a veure si així... De sobte sent parlar darrere meu. Ostres! i jo que pensava que n'era l'últim. M'aixequo i, no sé com, però segueixo caminant: no vull que em vegem en aquest estat. Arrossegant-me més que caminant, aconseguisc pujar-hi. Per fi!

Enfront, tan a prop però alhora tan lluny, hi és Xodos. La meua terra promesa, la meua salvació. Fins i tot se m'han anat les ganes de plorar. M'atrapa un organitzador que em dona ànims. Li explique com estic i què vull: si puc arribar-hi, abandonar a Xodos.

— D'acord, em diu. Dóna'm el teu número. Vols que t'espere un cotxe que ha sortit a recollir un altre que s'ha quedat abans de l'entrada al poble? Bé, moltes gràcies (li hagués donat un bes d'agraïment, de debò!) I s'allunya cantussejant i saltant, àgil com un conill,

com si foren les 6.30 de la matinada i acabarem d'eixir. Però, com dimonis s'ho fant?

Baixant cap el barranc de Ferrer m'enxampen els qui havia sentit parlar feia una estona. En són tres, i em pregunten com vaig. Els responc assenyalant-me els peus i mostrant-los les passes d'invàlid que aconseguisc donar. —És clar. Bé, fins ara. Em pareix que nosaltres també ens quedem al poble.

El genoll, les bufes, l'evidència del francès, tot em tortura el cos i l'ànima. I el condemnat Xodos que no aplega mai! Pareix un miratge: quan més t'acostes, més s'allunya. Tornen les ganes de plorar i seguisc queixant-me a cada passa que done. Hi ha un moment que ja no puc més de debò. De sobte, miracle! A la sortida d'un revolt del camí hi ha un 4x4 de l'organització des d'on em criden unes paraules que em sonen a música celestial: —Tu ets el 64? Va, puja.

6) EL DIA DESPRÉS

Ja ha passat tot. El temps ha calmat, sedimentat les vivències i sensacions d'aquest inoblidable dissabte de maig. És l'hora del balanç, de les preguntes, de les respostes. Perquè... què és exactament la pujada a peu en un dia? Per què es fa? Què ha significat per a mi?

Doncs és... això, una prova de resistència de muntanya. Però és a més

Esperant als participants 1997

Foto: Anna Bueso

un repte, una bojeria. És, alhora, un somni meravellós i un malson. Un goig i una tortura. És una borratxera de cansament, una sobredosi de muntanya, una fartada d'aire lliure. La sublimació de l'esforç total, l'eterna paradoxa de la relació amor/odi. És un mite. És la referència total pels afectats pel virus de la muntanya. És la quarta dimensió del senderisme. És... la mare de totes les marxes. És la mística de la pujada al cel travessant l'infern de les pròpies limitacions.

L'altra pregunta. Per què aquesta beneïda bojeria? Té difícil resposta. Potser la més certera siga la de Sir Edmund Hillary quan li preguntaren què el motivà a escalar l'Everest:

— Perquè és allí— respongué. Pel que fa a mi, un dels vuitanta-u que no aplegaren; la pujada ha estat un espill

cruel on s'han vist reflexades les meues greus mancances esportives i les meues profundes limitacions com a senderista. La veritat és que estava convençut de poder arribar-hi. Allò de la preparació psicològica resulta molt bonic com a frase, però sense una preparació física real i un entrenament a fons no hi ha res a pelar. Tot i això, el que fa més mal són les ferides de l'ànima. És molt amarg abandonar per onze miserables quilòmetres i arribar en el cotxe granera furtivament per la porta del darrere, mentre a cent metres resonen els aplaudiments als que van arribant a la meta... quina enveja! Me n'alegre, de debò, per vosaltres. Dos-cents quaranta-tres campions, herois, perquè sé el que heu passat. Si, malgrat tot, ha merescut la pena!

* * *

ESQUÍ • EXCURSIONISMO

PACO
LLAN
SOLA

CAMPING • AVENTURA

DESCOMPTA
ESPECIAL

C. E. C.

Escalante, 7 i 9 - Tel. 20 12 38
Alloza, 50 - Tel. 21 49 17
CASTELLÓ

ACTIVITATS PREVISTES**ABRIL**

30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3

- ← Bejís-Pic Javalambre. ***
- ← Treball a les Mallaes.
- ← Excursió a les Santes.
- ← El Mas d'Avall (Costur).
- ← Recorregut per la Serra de la Creu. ***
- ← El Caro i Les Gúbies de Vall de Figuera. ***

MAIG

27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

- ← Recorregut pel Montseny. *** i ****
- ← Pujada a Penyagolosa en un dia. *****
- ← Tossal dels Tres Reis. *
- ← Cova Bolimini (Vilafamés).
- ← De Penyagolosa a la Serra de Gúdar. ****
- ← La Pelejana - Els Ibarsos - La Serra Engalceran. **
- ← Recorregut per la Vall d'Arenós. **

JUNY

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	1	2	3	4	5

- ← Castellnovo - San Joan de Penyagolosa. ****
- ← Treball a les Mallaes.
- ← Fogueres de Sant Joan a la Madalena.
- ← El Toro - Bejís. **
- ← Massís del Canigó. ***
- ← La Surera (Almedíjar).

SIGNES:

- * Marxa de dificultat lleu.
- ** Marxa de dificultat mitjana.
- *** Marxa de dificultat forta.
- **** Marxa de dificultat molt forta.

Comisió Refugi de les Mallaes

Esteu tots convocats, a les 20 h., en el Centre el dia 1 d'Abril per coordinar el treball dels dies 10, 11, 12, 13 (Pasqua) i el 3 de Juny per al treball del 13 i 14 de Juny

Us esperem!

CENTRE I NATURA**ORNITOLOGIA**

Conferència	19.30 h. 20 de Maig E. "Hucha"	NOCIONS BÀSIQUES PER L'OBSERVACIÓ D'AUS
Pràctica Inscripcions a la conferència	23 de Maig	OBSERVACIÓ D'AUS A LA GOLA DEL MILLARS

ASTRONOMIA

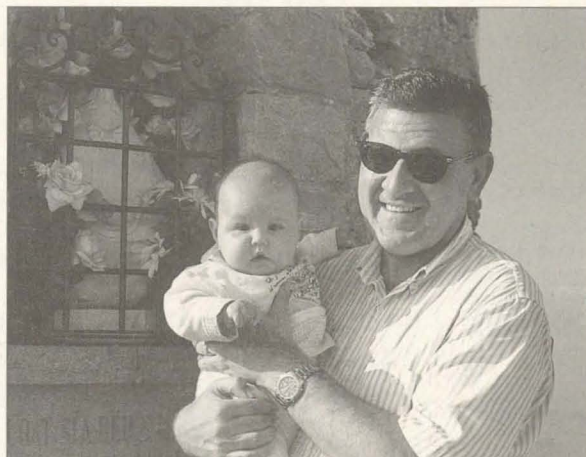
Conferència	19.30 h. 10 de Juny E. "Hucha"	ELS ESTELS A COP D'ULL A càrrec de Daniel Gozalbo
Pràctica Inscripcions el dia de la conferència	13 de Juny	OBSERVACIÓ DELS ESTELS Al paratge de Penyagolosa. Refugi de les Mallaes

SECCIO PATUFETS I PATUFETES

La propera excursió serà el 18 d'Abril a Les Santes. Allà hi ha molt de lloc per jugar, una font amb un aigua molt bona, uns arbres molt grans i una ermita molt bonica. Ho passareu molt be.

El 13 de Juny prepareu les llanternes per anar a la Cova Bolimini (Vilafamés). Aquestes segurament seràn de mig dia i amb els vostres pares i/o mares. Quan passeu a anotar-vos ja us informaran

Ara us presentem Maria Escrig Mateu, que als tres mesos i 27 dies ha pujat al cim del Penyagolosa.

Vosaltres coneixeu aquesta muntanya? Aneu-vos preparant, prompte hi pujaren tots!

I per fer més festa us presentem una cançó popular, fàcil i divertida:

LA PANDEROLA

De Castelló a Almassora,
xim pum tracatrac.
Va un tren que vola, leré,
Va un tren que vola, leré,
Va un tren que vola,
leré, leré, leré, leré.
Va un tren que vola,
leré, leré.

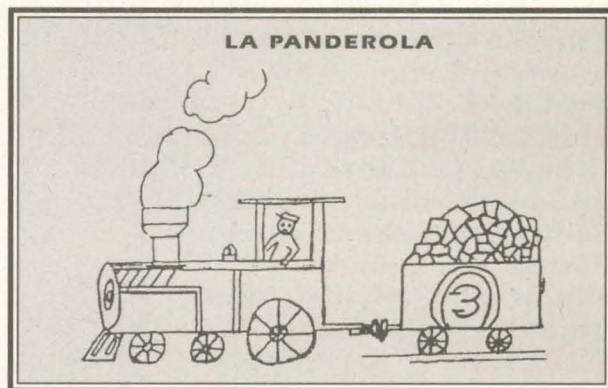
I per això li diuen
la Panderola.

Era de gran ajuda
per als grauers.

I ara com ja no vola
està al "Paseo".

I fa de guarda-agulles
algun lleuero.

Popular de la Plana

També per al cap de setmana de Sant Pere (27, 28, 29 de juny) s'està preparant una estada a La Surera (Almedíjar). Allà els monitors preparen unes activitats interessants i divertides.

Per participar, passeu pel Centre i com a les activitats anteriors, us anotareu i us informaran dels detalls.

HUMOR

OLAF

Per **CHRIS BROWNE**

PROGRAMA D'ACTIVITATS PEL 2on TRIMESTRE DE 1998

Patrocinades per
l'Excma. Diputació
de Castelló

ABRIL 4 i 5 BEJÍS - PIC JAVALAMBRE

- **Dificultat *****
- **Eixida.-** A les 6.30 de La Farola
- **Itinerari aproximat**
- *Primer dia.-* Bejís - El Molinar - El Modroñal - Solana Cabrera - Barranco Polo - Pozo Jordan - Cinglas del Monte - Puntal de Miralverde - Pozo Yuste - El Pelado - El Navajo - Corral de Garreta - Los Cerezos
- *Segon dia.-* Los Cerezos - Los Gallejos - Las Peñas de las Alhambras - La Calera - Los Olmos - Fuente de la Esperanza - Fuente Velda - El Castillejo - Barranco de la Sebastiana - Collado de la Saltidera - El Prado - Pico de Javalambre
- **Instruccions específiques.-** Portar l'esmorzar i el dinar del primer dia. Es dormirà a Los Cerezos. No cal ni sac ni estoreta i s'hi pot comprar el menjar del segon dia.
- **Encarregat de l'excursió.-** Vicent Font

ABRIL 19 EL MAS D'AVALL (COSTUR) RECORREGUT PER LA SERRA DE LA CREU

- **Dificultat *****
- **Eixida.-** A les 7.30 de La Farola
- **Itinerari aproximat.-** Mas d'Avall - Font del Collao - Mas del Quadrat - Masos de La Trahuanta - Mas de La Tosquella - Mas del Povill - Font de La Parra - Mas de La Parra - Mas de Garcia - Masos de Goçalbo - Mas de La Polla Rosa - GR -33 - Mas de Pau - Les Useres - Font de Més Amunt - Camí de

Les Useres a Costur - Mas d'Avall .

- **Instruccions específiques.-** Cal portar aigua, tot i que passarem per la Font de La Parra, esmorzar i dinar. El temps efectiu de marxa és d'unes sis hores efectives, amb desnivells moderats. Punts d'aigua: Fon de la Parra, Mas de la Polla Rosa, Les Useres.
- **Encarregat de l'excursió.-** Vicent Gimeno

ABRIL 25 i 26 EL CARO I LES GÚBIES DE VALL DE FIGUERA

- **Dificultat *****
- **Eixida.-** A les 6 del matí de La Farola
- **Itinerari aproximat.-** *Primer dia.-* Pantà d'Uldecona o Barranc del Racó del Tabac - Pou dels Plans - Teixet - La Joca - Les Mirandes - Portella Calça - Casetes Velles - Cova del Vidre - Coll de Pellers - Refugi Mont Caro
Segon dia.- Coll de Pellers - Pic Mont

Xodos

Foto: Anna Bueso

Caro (1.447 m) - Font dels Bassiets - Racó del Salt de Ximenot - Les Gúbies de Vall de La Figuera - Pujador de les Gúbies

Les Gúbies tenen potser menys de cent metres de llargària i d'un metre a metre i mig d'amplària, la qual cosa, junt amb la seua alçada, les fa molt atractives.

- **Instruccions específiques.-** Cal sac de dormir i portar l'esmorzar i dinar del primer dia. Hi ha 40 places per dormir al Refugi del Caro.
- **Encarregats de l'excursió.-** Toni Adell, Tica Agost i Ricard Linares

MAIG 1 a 3 RECORREGUT PEL MONTSENY

- **Dificultat.-** *** i ****
- **Eixida.-** A les 5 del matí de La Farola
- **Itinerari aproximat.-** *Primer dia.-* MATAGALLS PEL SOT DE LES CORDES (Itinerari poc habitual) Borderiol - Font de Llops (camí bonic pels seus castanyers) - Pujol de Muntanya - Corral del Pujol - Pla de Malatany - Sot de les Cordes - Matagalles (1.695 m) - Coll Pregon - Font dels Mosquits (la més freda del Montseny) - Font de Llops - Coll de Joan - Borderiol. Desnivell 595 m. Temps 5'5 hores.
Segon dia.- Primer itinerari **** - Joanetes (poble) - El Bolet - Canal dels Ganxos (difícil) - Puig Cornelis - Santa Magdalena del Mont - (ermita romànica) - Coll de Joanetes - Camí dels Burros (difícil) - Canal dels Clivellers (difícil) - Coll de Clivellers - Puigsacalm (1.515 m)

Desnivell 915 m - Temps de pujada 4'5 hores

Segon itinerari *** - Coll de Bracons - Coll de Sant Bartomeu - Font Tornadissa - Puigsacalm

Desnivell 381 m - Temps de pujada 2'5 hores

Trobada dels dos grups al Puigsacalm. i baixada pel Santuari de les Olletes, pel mig de fagedes - Can Turó (restaurant típic on es soparà) - Temps 2'5 hores

Tercer dia.- ZONA VOLCÀNICA DE LA BAIXA GARROTXA

Santa Pau - Volcà Roca Negra - Volcà Santa Margarida - Fageda d'En Jordà - Carrilet - Visita guiada al volcà Crostat Sortida cap a Castelló a les 17 hores.

- **Instruccions específiques.**- No cal dur ni estoreta ni sac. Es dormirà, soparà i desdejunarà en fonda. Portar l'esmorzar i el dinar del primer dia - Hi ha pobles on es pot comprar menjar pels altres dies.
- **IMPORTANT.**- Cal apuntar-se abans del dimecres 1 d'Abril
- **Encarregats de l'excursió.**- Lluís i Helena Solé

MAIG 9

PUJADA A PENYAGOLOSA EN UN DIA

- **Dificultat *******
- **Eixida.**- A les 6 del matí (veure les instruccions)
- **Itinerari aproximat.**- La pujada a peu des de Castelló de la Plana fins a Sant Joan de Penyagolosa és una activitat esportiva de gran fons, que té per objecte fomentar les proves de resistència per muntanya i donar a conèixer els indrets per on transcorre.

El recorregut és el del GR-33 o Sender de la Lluna Plena. La distància és de 63 quilòmetres. El sender comunica la costa amb l'interior de la província de Castelló, travessant-la d'Est a Oest. Aquest sender és la suma d'antics camins de ferradura i passa pels pobles de Les Useres i Xodos i els termes de Castelló, Borriol, Vilafamés, Les Useres, Atzeneta, Llucena, Xodos i Vistabella.

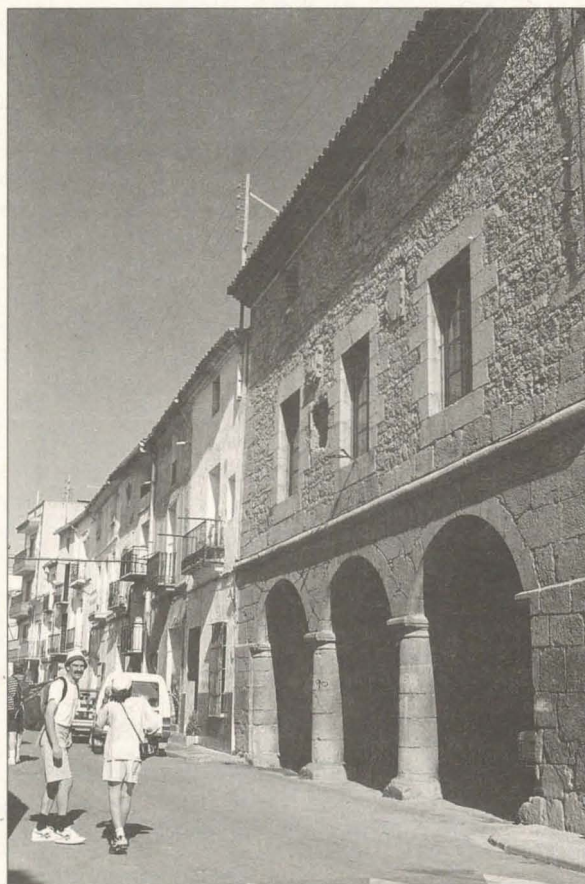
El desnivell acumulat és de 2500 metres en pujada i de 1000 metres en baixada.

- **Instruccions específiques.**- Es tracta d'una prova de gran fons per muntanya i cal estar ben preparat físicament. Són molts quilòmetres i molts desnivells. És obligat dur motxilla i cantimplora o similar. S'aconsella als participants dur una bossa amb roba de recanvi que l'organització s'encarregarà de traslladar fins l'acabament de la prova.
- **Encarregat de l'excursió.**- Miquel Miravet
- **NOTA.**- Cal consultar les Normes de la prova.

MAIG 10

TOSSAL DELS TRES REIS

- **Dificultat ***
- **Eixida.**- a les 8 de La Farola
- **Itinerari aproximat.**- Fredes - Pel GR-7 al Pinar Pla - Mas del Ric - Tossal dels Tres Reis - Fredes
- **Instruccions específiques.**- Portar esmorzar i dinar
- **Encarregat de l'excursió.**- Xavi Muñoz

Bejis

Foto: Anna Bueso

MAIG 16 i 17

DE PENYAGOLOSA A LA SERRA DE GÚDAR

- **Dificultat *******
- **Eixida.**- A les 6 de la Farola
- **Itinerari aproximat.**- *Primer dia.*- Eixirem des de Sant Joan de Penyagolosa. Anirem a Puertomingalvo pel mas de la Torre Climent. De Puertomingalvo, anirem a Castelvispal i després als masos de La Torrecilla, des d'on pujarem fins trobar el camí real del Puerto a Linares, que seguirem fins aquest poble.
Segon dia.- Des de Linares de Mora, seguirem un camí pel costat del barranc de "El Requerat" fins el mas

de Monegro de Abajo i pel costat del cim de Los Monegros, seguirem cap a Valdelinares.

- **Instruccions específiques.**- El primer dia es fa una marxa llarga (unes 9 hores efectives), tot i que té poc de desnivell i cap dificultat. Dormirem a l'hostal de Linares, on podrem comprar entrepans pel dia següent. El diumenge el trajecte serà mes curt i tranquil.

Cal portar l'esmorzar i dinar del primer dia.

- **Encarregat de l'excursió.**- Vicent Gimeno

MAIG 24

LA PELEJANA - ELS IBARSOS - LA SERRA ENGALCERAN

- **Dificultat ****
- **Eixida.**- A les 8 de La Farola
- **Itinerari aproximat.**- La Pelejana - Mas de l'Elentao - Els Ibarsos - Mas 'En Vent - Masos d'En Coll - Mas de Miralles - La serra Engalceran
- **Instruccions específiques.**- Portar esmorzar i dinar
- **Encarregat de l'excursió.**- Ximo Monfort

MAIG 30 i 31

RECORREGUT PER LA VALL D'ARENÓS

- **Dificultat ****
- **Eixida.**- A les 7 del matí de La Farola
- **Itinerari aproximat.**- *Primer dia.*- Montanejos pel GR-7 cap a Los Calpes - Ermita de San Cristóbal - Puebla de Arenoso - Ermita de Santa Bárbara - Masia del Chorrillo - Ermita de Santo Tomás - Límit provincial amb Terol per la masia del Pijer i Olba, on dormirem.
Segon dia.- Olba - La Monzona - Casas del Almoracho - Los Baganes - La Matesa - Cortes de Arenoso
- **Instruccions específiques.**- Cal dur sac de dormir i l'esmorzar i dinar del primer dia. Soparem i dedejunarem a l'alberg d'Olba, on poden fer nos entrepans pel dia següent.
- **Places limitades !!**
- **Encarregat de l'excursió.**- Gori Dolz

Mas de la Parra

Foto: Toni Calduch

JUNY 6 i 7

CASTELLNOVO - SANT JOAN DE PENYAGOLOSA

- **Dificultat** ****
- **Eixida.**- A les 6.15 de La Farola
- **Itinerari aproximat.**- *Primer dia.*- Castellnovo - Font del Tano - Recuén - Vall d'Almonacid - Font Donace d'Algímia (esmorzar) - Font d'Alcodorí - Coll de Villamalur - Quatre camins - Rambla de Villamalur - Villamalur (dinar) - Ayodar - Peña Saganta - Espadilla - Riu Millars - Toga (sopar i dormir)
- Segon dia.*- Toga - Riu Millars - Riu Villahermosa - Ludiente (esmorzar) - La Granella - Mas "Quemao" (dinar) - Barranc de la Juanela - Mas del Collado - La Cambreta - Barranc de la Teixera - Sant Joan de Penyagolosa
- **Instruccions específiques.**- No cal portar sac ni estoreta. Es recomana portar l'esmorzar i el dinar del primer dia. Soparem i dormirem a l'Hostal de Toga.
- **Encarregat de l'excursió.**- Ricardo Català

JUNY 20

FOGUERES DE SANT JOAN A LA MADALENA

Ens trobarem a les cinc de la vesprada a l'Ermitori de La Madalena, com cada any amb ocasió del solstici d'estiu, amb la intenció de reivindicar el respecte a la nostra cultura, els nostres costums i la unitat de la nostra llengua. Encen-

drem una foguera per simbolitzar la crema de tot allò dolent que ens oprimeix i veurem la llum de la foguera com esperança de futur.

JUNY 21

EL TORO - BEJÍS

- **Dificultat** **
- **Eixida.**- A les 7.30 de LA Farola
- **Itinerari aproximat.**- El Toro - Corral de Los Arcos - Barranco Isabeleta - Los Majadales - Estrecho del Nacimiento - El Modroñal - Barranco del Resinero - Fuente del Cura - Los Tajos - El cerro de la Cruz - Peñascabia - El Molinar - Rios de Arriba - El puente - Bejís
- **Instruccions específiques.**- Portar l'esmorzar i el dinar
- **Encarregat de l'excursió.**- Vicent Font

JUNY 27 a 29

MASSÍS DEL CANIGÓ

- **Dificultat** ***
- **Eixida.**- A les 5 del matí de La Farola
- **Itinerari aproximat.**- *Primer dia.*- Vallmanya - Refugi de Cortalets
- Segon dia.*- Refugi de Cortalets - Cim del Canigó - Castell.
- Tercer dia.*- Visita cultural per la zona i tornada a Castelló.
- **Instruccions específiques.**- Cal portar sac de dormir, esmorzar i dinar del primer dia. La resta dels dies, es podrà comprar menjar als refugis.

- **Encarregat de l'excursió.**- Tica Agost

NOTA IMPORTANT. El termini d'inscripció finalitzarà un mes abans de l'excursió, per raons de reserva de places als refugis.

PROPERES ACTIVITATS

- **JULIOL 4-5** •
FREDES - BESEIT
PEL RIU MATARRANYA I RIU ULLDEMÓ
- **JULIOL 12** •
BARRANC DE LA MAIMONA
- **JULIOL 2-23** •
ACAMPADES A PENYAGOLOSA
- **AGOST 8-16** •
CAMÍ DE SANT JAUME BASC
- **AGOST 29 A SEPTEMBRE 6** •
TRAVESSA DELS PIRINEUS
(TORLA - VIELLA)

— NOTES —

1.-Recordem als participants que les excursions es programen per tal de fer-les en grup i no és convenient anar per lliure. Això dificulta la tasca del responsable de cada excursió, pot ser perillós en algunes circumstàncies i causar molèsties al conjunt.

2.-És molt convenient assabentar-se de les característiques de cada excursió abans d'inscriure-s'hi, per comprovar si es corresponen amb les possibilitats de cadascú i també per portar l'equipament adient al recorregut. En tot cas us recordem que la participació es fa assumint cada persona el risc corresponent.

3.-El Centre podrà introduir canvis en la programació si les circumstàncies ho aconsellen.

RECULLS DE PREMSA

Un trasvase privará de gran parte de su caudal al río Matarraña "De la Revista Quercus"

El río Matarraña, al noroeste de Teruel, uno de los cauces mejor conservados de España, podría perder gran parte de su caudal si sus aguas acaban siendo trasvasadas a un embalse cercano.

La cuenca alta del río Matarraña está catalogado por el Icona (actual Dirección General de Conservación de la Naturaleza) como de especial interés por su fauna piscícola. Otras especies amenazadas de gran interés, como el cangrejo de río autóctono y la nutria, tienen aquí uno de sus mejores refugios.

Los conservacionistas turolenses, agrupados en la asociación Otus-Ateneo, han solicitado que sea anulado el acuerdo aprobado a principios de agosto de 1995 por el Consejo de Ministros, en virtud del cual se dio luz verde a varias obras hidráulicas de emergencia para combatir la sequía, entre ellas la elevación de aguas del río Matarraña al embalse de Pena.

Este embalse fue construido para suministrar agua a los regadíos de la cuenca baja de la provincia de Zaragoza. Ya en la década de los años 70, se hizo un primer trasvase desde la cabecera del Matarraña para llenar el embalse. Otus-Ateneo considera que este río carece de agua suficiente para ahora soportar una segunda captación. Dado el escaso caudal del Matarraña, este proyecto puede deteriorar las condiciones de potabilidad del agua de este río, de la que beben nueve pueblos.

Si aún así fuese necesario trasvasar agua, Otus-Ateneo propone regular la cuenca del río Tastavins, con menores costos ambientales.

TRASVASE EN EL JALÓN

Por otra parte, el grupo ecologista aragonés Aegyptius ha pedido a la Confederación Hidrográfica del Ebro (CHE) que los 1.500 millones de pesetas que se van a invertir en el trasvase de aguas al embalse de La Tranquera, al suroeste de la provincia de Zaragoza, desde el río Jalón se destinen para un bien ambientalmente mucho más positivo: la limpieza de riberas y la depuración de este río.

Aegyptius considera que el trasvase restará caudal al Jalón hasta el punto de que su fauna piscícola se verá gravemente dañada y aumentará el riesgo de infecciones por vertidos contaminantes.

Dirección de contacto:
Otus-Ateneo · Yagüe de Salas, 16 (3.º) · 4401 Teruel.

Febrero 1996

En peligro la diversidad de peces del río Matarraña "De la Revista Integral"

Los vecinos de las localidades turolenses de Beceite y Valderrobles, en el Maestrazgo aragonés, se oponen con firmeza al bombeo de cinco hectómetros cúbicos anuales de las aguas del río Matarraña hasta el pantano de Pena a través de un túnel de ocho kilómetros. Consideran que se dañará irreversiblemente uno de los ríos mejor conservados de Aragón y que de esta forma se hipoteca el futuro turístico de los serranos Puertos de Beceite.

El Matarraña ha sido considerado como el curso fluvial con mayor diversidad de peces de la cuenca mediterránea, según se desprende de diversos estudios científicos realizados en 1990. A la estable población de nutria y cangrejo de río, se une la presencia de una ictiofauna autóctona compuesta por especies como la trucha común, el barbo de Graells, la madrilla, el lobo de río, el bagre, el piscardo, la bermejuela o el pez fraile, este último en peligro de extinción.

Para Ángel Marco, del grupo ecologista Otus, «la cuenca del Matarraña no tiene entidad hidrológica para mantener unos regadíos intensivos, al tratarse de un cauce torrencial, episódico y de una magnitud de escorrentía baja». Las opiniones de los regantes de la cuenca del Ebro que defienden la elevación de aguas como «una medida urgente y necesaria para evitar que la sequía acabe con una actividad productiva», se enfrentan a las de los afectados aguas arriba que aseguran que «de los cinco hectómetros cúbicos que se pretenden bombear, sólo se podrán elevar dos, al recordar que habrá que mantener el caudal mínimo ecológico». Además, estos últimos recordaron que «el pantano de Pena sufre unas filtraciones de caudal en torno a los cuatro hectómetros cúbicos». Los vecinos están dispuestos a defender «un río Matarraña biológicamente vivo».

Eduardo Viñuales

Enero 98

CARTA ENVIADA PEL CENTRE EN SOLIDARITAT ALS VEÏNS DEL MATARRANYA

*Castelló de la Plana a 30 de
novembre de 1997*

Apreciats amics:

Mitjançant el present escrit, i després d'assabentar-nos de la destrossa que es vol dur a terme amb els meravellosos i estimats paratges del riu Matarranya, on tant i tantes vegades hem gaudit a peu, el Centre Excursionista de Castelló vol adherir-se a la protesta popular i massiva que els habitants d'eixa comarca han encetat contra la destrossa sistemàtica i constant que diverses entitats públiques s'entesten en dur a terme contra allò que més ens identifica com a persones, i que alhora més estimen, com són els inoblidables i irrepetibles paratges del riu Matarranya.

Des d'ací no podem deixar de preguntar-nos quins són els interessos que defensa una entitat pública com és la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre en contra de la voluntat clarament manifestada i expressada públicament pels habitants de la comarca, quan és palés que els beneficis que eixa obra comportarà són ben minsos i que en qualsevol cas no justifiquen la destrossa que el projecte comportarà.

Per això, des de Castelló, ens volem adherir a la protesta i a les accions dutes a terme contra el projecte de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre de bombear l'aigua del riu Matarranya, per cert ja de per sí prou minvada, al pantà de Pena, amb la destrossa paisatgística i destrucció del medi que eix projecte comporta.

RACÓ LITERARI
BERNAT ARTOLA ALS PELEGRIS DE LES USERES

"Al mes d'abril, encara fred, / darrer divendres, matinet, / muts, per presó més rigorosa, / els pelegrins tiren pel dret / vers la pairal Penyagolosa". Efectivament, just quan arriba a les teues mans aquest número de **L'estel**, el poble de Les Useres bullirà de desassossec col·lectiu tot disposant-se a la cerimònia ritual, i ancestral, del retorn a la pairal Penyagolosa.

Com cada any, companyes i companys del Centre els hi acompanyen per sendes i costeres. Enguany, a més, **L'estel** vol retre un modest homenatge als nostres pelegrins per antonomàsia: es tracta simplement de reproduir el poema que

va dedicar-los Bernat Artola. Sens dubte, el poema és una petita joia, la qual, per a desgràcia de tots, reposa força ignorada, construïda en uns quintets inconfusibles del gran poeta castellanenc.

Hi ha encara una altra raó, que fa especialment atractiva la reproducció dels versos d'Artola, i és que justament enguany compleixen les seues noccs d'or. Va ser, en efecte, el 1948 i als Jocs Florals de Castelló on "Els pelegrins de Les Useres" guanyaven la **rosa d'or**. Ací els teniu amb tota la seua frescor.

VICENT PITARCH

Els Pelegrins de les Useres

*Fent penitència pels camins
més costeruts i més roïns
que sols la pressa fa dreteres,
jo he vist anar els pelegrins,
els pelegrins de les Useres.*

*La blava vesta penitent
diu son missatge pur al vent
mb remoreig de lletanies;
i ells van humils, calladament,
pels cara-sols i les ombries.*

*Tallats en fusta de pecat,
sabem que Déu els ha empellat
la flama greu de consciència,
i mantenint el foc sagrat
cremen llur carn de penitència.*

*Són fills del poble que els escull
d'un any per l'altre per a orgull
de l'honradesa casolana;
i al rústic pit floreix l'abruïll
miraculós de fe cristiana.*

*Els pelegrins, plens de fervor
per l'homenatge i per l'honor
de l'exemplar investidura,
viuen tot l'any amb la rigor
d'una devota compostura.*

*Tots els respecten com a sants
perquè són llurs representants
i han de portar la vesta noble.
I ells van senzills i orgilants
per no ferir la fe del poble.*

*Al mes d'abril, encara fred,
darrer divendres, matinet,
muts, per presó més rigorosa,
els pelegrins tiren pel dret
vers la pairal Penyagolosa.*

*El capellà diu l'oració
davant, davant, com un pregó
nunci de la mística rabera;
i ells van ritmant amb el bordó
colpint els rocs de la vorera.*

*Van separats, segons costum,
sense adornar-se del perfum
encisador de la muntanya.
S'encén, pertot, càndida llum.
La terra, igual, pareix estranya.*

*La dura costa del camí,
baixant allà, pujant ací,
fa batre el cor que mai no es cansa
d'anar amunt, a son destí
on viu la llum de l'esperança.*

*Els masovers de cada mas,
encuriosits, ixen al pas
dels pelegrins, que tots coneixen,
deixant a l'ara del ribàs
el pa i el vi que els ofereixen.*

*Els rabadans somniadors
amb cent herbes de colors
fan enramades d'homenatge,
vora els antics assagadors
per on va el dur pelegrinatge.*

*És cristià temor de Déu
que s'encomana a tot arreu
per obra i gràcia de l'exemple;
i commogut per lo que veu
l'espai sencer esdevé temple.*

*L'escolà, fort i primillu,
a tot enuig insensitiu,
portant la creu, davant, s'obstina;
peiró que corre, fugitiu,
del pelegrí que a ell camina.*

*El capellà, que ha corregut
des de la vall al cim agut
i ja ha pesat l'experiència,
dall de son matxo, commogut,
alleugereix la penitència.*

*Sa fosca veu de capiscol,
cantant llatins, escampa el vol
del negre corb de les cingleres,
i oint la veu, al cara-sol,
tremolen rams les oliveres.*

*Als llocs de sempre acostumats,
els pelegrins, afadigats,
trencal l'alé se reconforten,
i en pau de Déu, sempre callats,
mengen frugals d'allò que porten.*

*El penitent dejuni creix
més la fervor, i a tots pareix
que es tornen flors les argelagues.
L'ardit coratge reflloreix
i els paliments es fan manyagues.*

*Fa de cronista i de pilot
llur intendent, que té la dot,
manifasser de cuina i taula;
ell és qui parla i fa de tot,
guia de seny i de paraula.*

*Amunt per tot, seguint el fil
de la rigor que veug l'abril
de les febleses i molícies,
el rengle auster camina humil
collint les místiques delícies.*

*Terra de Xodos, de poc suc,
aspres calvari malastruc
que veus i sents el pas dramàtic
del pelegrí que fuig l'embuc
del món frenètic i llunàtic!*

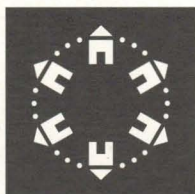
*Veient la fe, que tant pot fer,
al ventre sec del dur terrer
enamorat de l'espectacle,
transcendental, naix un roser
meravellós, com un miracle.*

*I quan ja són a Sant Joan
i la campana diu voltant
el goig que sent per la visita,
el món, mesquí, pareix més gran,
i el cel, immens, cap dins l'ermita.*

*Óh beaurats i nobles fills
de les Useres, tan senzills
que vostra fe creieu fecunda
sols perquè als ulls fingeix espills
on és la imatge gens profunda!*

*És lo mateix! A poc a poc,
al pit més sec s'abola el foc
que vostres flames encomana'
la gent sabrà l'esclat barroc
passional, que amor demana.*

*I per cruïlles i costers
i assagadors on els corders
semblen escuma fonedissa,
el vostre rengle, com un vers
lloant a Déu, el món avisa.*

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

PUBLICACIONS DE L'ANY 1997

LA EDUCACIÓN AMBIENTAL EN ZONAS RURALES: ALTO MIJARES

SANTAMARÍA LUNA, ROGELI Y
VILLANUEVA CHIVA, ANA
Castellón, 1997. 355 pág. 2.200 Ptas.

ANIMARI - ALMARIO

ROURES SAURA, TOMÁS
Castellón, 1997. 128 pág. 2.200 Ptas.

LA CIUTAT PREINDUSTRIAL VALENCIANA

ORTELLS CHABRERA, VICENTE
Castellón, 1997. 282 pág. 2.200 Ptas.

EL HOSPITAL PROVINCIAL, PROYECTO INCONCLUSO

MAS TORRECILLA, VICENTE JAVIER
Castellón, 1997. 105 pág. 800 Ptas.

REGISTRO GENERAL DE CASOS PSIQUIÁTRICOS

LÓPEZ LÓPEZ, MARCIAL
Castellón, 1997. 133 pág. 1.000 Ptas.

ABANDONADAS OCUPACIONES

MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, JOSÉ LUIS
Castellón, 1997. 80 pág. 600 Ptas.

PRESENCIA DEL PASADO EN UN CACIONERO CASTELLONENSE

PELINSKI, RAMÓN
Castellón, 1997. 288 pág. 2.200 Ptas.

EDUCACIÓ I SOCIETAT A CASTELLÓ AL LLARG DE LA II REPÚBLICA

AGUILAR RÓDENAS, CONSOL
Castellón, 1997. 767 pág. 2.600 Ptas.

INFORMALISMO MATÉRICO EN LA PINTURA VALENCIANA

PATUEL CHUST, PASCUAL
Castellón, 1997. 319 pág. 2.200 Ptas.

ESPAÑA EN LA BIENAL DE VENECIA

TORRENT ESCLAPÉS, ROSALÍA
Castellón, 1997. 351 pág. 2.200 Ptas.

DIAGNÓSTICO DE SALUD COMUNITARIA DE BEJÍS

SANZ SANCHO, MANUEL
Castellón, 1997. 305 pág. 1.800 Ptas.

FLORA TÓXICA DE LA COMUNIDAD VALENCIANA

MULET PASCUAL, LUIS
Castellón, 1997. 630 pág. 3.500 Ptas.

TRESORS AMAGATS

PASCUAL MOLINER, VICENTE
Castellón, 1997. 327 pág. 2.400 Ptas.

TIEMPO Y TIERRA DE SANTOS

MOSSÉN J. DOMÈNECH
Castellón, 1997. 270 pág. 1.200 Ptas.

- **SEU DEL C.E.C.**— Isabel Ferrer, 60 - Telèfon 964 23 44 90 - CASTELLÓ.
- **HORARI.**— Dimecres i divendres, de 20 a 21'30 hores.
- **FORMA D'INSCRIPCIÓ A LES ACTIVITATS.**— Adreçar-se al C.E.C. una setmana abans de l'activitat com a mínim (es pot fer per telèfon). No cal ser soci per participar-hi.
- **FORMA D'ASSOCIAR-SE:**
 - Complimentar la fitxa i l'ordre de domiciliació bancària que se us lliurarà al C.E.C.
 - Portar dues fotografies tamany carnet.
 - Abonar la quota d'inscripció.